

DAGENS BARNEVERN KNUSER FAMILIENE OG REDUSERER BARNAS LIVSKVALITET - BARNEVERNET MÅ TVINGES TIL Å SAMARBEIDE MED FAMILIENE I STEDET FOR Å MOTARBEIDE DEM

av Sverre Kvilhaug, advokat

Det er et gode i seg selv å få vokse opp hos sine foreldre og med de muligheter dette gir til å føle tilhørighet med den nære familie og med resten av slekten. Fosterhjemsplassing er og blir en ulempe for barn. Dette framgår allerede av den svenske forskeren **Mikael Bohmans** langtidsundersøkelse av en gruppe barn som dels var fosterhjemsplassert, dels senere adoptert, dels kom hjem igjen relativt kort tid etter fødselen, publisert i Adoption and Fostering nr. 3/1980. Særlig viktig er at **Bohman fant at ved 22-årsalderen var nesten dobbelt så mange av fosterbarna (guttene) registrert for straffbare forhold og/eller alkoholmisbruk som de guttene som var kommet tilbake til foreldrene rett etter fødselen** (for øvrig i likhet med kontrollbarna og adoptivbarna). Dette forteller at det å plassere barn i fosterhjem, er et meget risikofullt foretagende som man nesten alltid må unngå.

En annen svensk forsker, Bo Vinnerljung, har i sin avhandling i 1996 i boken: Fosterbarn som vuxna (Arkiv förlag, Lund, Sverige) tatt for seg internasjonal barnevernforskning, herunder Bohmans. Vinnerljung uttaler på side 77 at **bruken av sammenligningsgrupper er et grunnleggende krav når det gjelder forskning med "evaluerande ansats"**. Dette burde kanskje være unødvendig å omtale, men **særlig på barnevernsektoren yrer det av forskning der resultatene måles i et antall prosent som klarer seg bra osv - uten sammenligningsgrupper**. På side 78 kommer så det viktigste resultatet av Vinnerljungs gjennomgang av den forskningen som har sammenligningsgrupper:

"Alla studier viser likartade eller sämre (dårligare - min översettelse) resultat för fosterbarnen när de jämförs med hemmaboende barn från riskgrupper eller liknande."

Vinnerljung trekker i samme avsnitt fram Bohman og Sigvardsson forskningsresultater som viste at skolesituasjonen ved 15 års alder var omtrent den samme for fosterbarn som for hjemmebarna (hjemmebarna =

"risikobarn" som i utgangspunktet var ment adoptert men kom tilbake til hjemmet rett etter fødselen) "även om en tydlig tendens pekar på sämre betyg (resultater) för fosterpojkarna".

Vinnerljung fortsatte avsnittet med å trekke fram, også fra Bohman/Sigvardssons forskning, at antallet gutter som var registrert for kriminalitet og rusmisbruk i ung voksenalder var mye høyere for fosterbarnas vedkommende enn for hjemmebarna (forannevnte risikobarn) (faktisk nesten dobbelt så mange, hvilket korrekt er oppgitt på side 51 i boken, se også foran i denne artikkelen). Adoptivbarna hadde i likhet med skolesituasjonen ved 15 års alder samme resultater som hjemmebarna.

Deretter uttalte Vinnerljung:

"Sammanfattningsvis: vissa variationer finns men ingen har funnit at fosterbarnen klarat sig bättre". Det er grunn til å minne om at hensikten med omsorgsovertakelse er at det skal gå bedre med barna enn om de fortsatte å bo hjemme. Vinnerljungs forskning viser at man ikke kan regne med noen slik forbedring. Likevel synes ikke Vinnerljungs avhandling å ha avstedkommet noen dramatisk endring i vurderingen av omsorgsovertakelse og bruk av fosterhjem. Dette skyldes at de som er beslutningstakere og premissleverandører på dette området, både på departementshold, Barnevernets utviklingssentra og kompetansesentra, psykologer, BUP osv., synes å ha store sperrer mot å ta innover seg en forskning som viser at det de selv har arbeidet for i alle år, ikke har vært i samsvar med barnas beste. Blant disse aktører er man følgelig i hovedsak helt uinteressert i denne forskningen, bortsett fra at man til en viss grad har trukket fram Bohman/Sigvardsson for å begrunne mer utstrakt bruk av adopsjon. Det er ganske illustrerende for holdningene når Turid Vogt Grinde i sin Kunnskapsstatus for barnevernet (Tano 1993), og som ble skrevet etter oppdrag fra NORAS som ønsket en oppsummering av hva vi vet og ikke vet på dette området, i avsnitt 5.5. "Hvordan går det med barn under omsorg i barnevernet?" overhodet ikke nevner Bohmanns forskningsresultater, mens hun derimot freidig omtaler Bohman i avsnitt 5.3. "Foreldreansvar og adopsjon". Lenger ute i boken i underavsnittet 6.1.2. "Noen barnevernrelevante longitudinelle undersøkelser" avslører Grinde at hun nok kjente til Bohmans forskning når det gjelder fosterbarn, men hun har valgt å gjemme det bort best mulig. Se mer om dette i min artikkel i Materialisten nr. 1/97. Jeg nevner for ordens skyld at Turid Vogt Grinde bl.a. har arbeidet i Sosialdepartementet som byråsjef for barnevernet, senere i Barne- og familiedepartementet med kontor i Barnevernets utviklingssenter, og jeg antar at hun var helt sentral i forbindelse med proposisjonen vedrørende den "nye" barnevernloven.

I Aftenposten for 27.10.1999 opplyses med professor Terje Ogden som kilde at all utenlandsk forskning i årevis har konkludert med at ungdommer med alvorlige atferdsproblemer som oftest blir verre av opphold på barneverninstitusjon. Likevel har det norske barnevernet stadig sendt flere ungdommer på institusjoner, og det vil man erfaringsmessig fortsette med, selv etter at det nå foreligger også en norsk studie som bekrefter den utenlandske forskningen. Psykiater Ellen Kjelsberg fant i følge Aftenposten i en doktorgradsstudie at mer enn halvparten av de ungdommene som var lagt inn på Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri i årene 1963-81, ble funnet igjen i strafferegisteret i 1996, mens 39% var blitt uførepensjonert og 13,6% var døde.

Hun uttalte til avisen: "Ingen vet hvordan det ville ha gått med disse ungdommene uten institusjonen, men jeg er overbevist om at slike plasseringer ikke hjelper i stor grad."

Man opplever altså at barnevernet, heri inkludert nær sagt alle aktørene sentralt og lokalt, også oppnevnte sakkyndige og sakkyndige medlemmer av fylkesnemnder og domstoler, driver "business as usual" når det gjelder omsorgsovertakelse med fosterhjem- eller institusjonsplassering, og det kommer man som nevnt, erfaringsmessig til å fortsette med i lang tid framover hvis ikke lovgivningen er så klar at den forhindrer det. Departementet har i alle år tidligere stukket hodet i sanden når det gjelder denne forskningen, også da den "nye" barnevernloven ble forberedt, og man har i alle år nektet å lytte til kritikk mot barnevernssystemet. Henvisningen ovenfor til tidligere byråsjef Grindes befatning med barnevernet og samrøret med Barnevernets utviklingscenter, trolig også vedrørende lovproposisjonen, forklarer trolig ganske mye.

Jeg synes det er riktig å fastslå at man har direkte og med vitende og vilje fortiet Bohmans forskningsresultater, og det er mye som tyder på at man langt på vei også fortier Vinnerljungs forskning. Så vidt vites, har ingen barnevernpedagog så langt fått vite om Bohmans og Vinnerljungs forskning gjennom undervisningen på høyskolen, kanskje med unntak for en høyskole. Det er i denne sammenheng gledelig at nåværende regjering har nedsatt et utvalg for å vurdere barnevernet, og det er å håpe at dette fører med seg gjennomgripende endringer - fort. At professor Edvard Befring som leder av utvalget uttalte til Dagbladet den 28.9.99 at en konklusjon kan bli å legge ned nåværende apparat til fordel for en mer målrettet kjede av støttetiltak for familiene, og som bare unntaksvis skiller foreldre og barn, er en uttalelse jeg noterer meg som meget oppløftende.

Et virkelig stort problem på denne sektoren er at psykologene og annet personell ved BUP regelmessig tenker likt med barneverntjenesten i ett og alt. Slik BUP fungerer i dag, er tjenesten dessverre mer til skade enn til nytte for barn. Dette er det dessverre ikke vanskelig å gi eksempler på fra praksis.

I følge Aftenposten 27.10.99 har man nå i USA god erfaring med å hjelpe ungdommer med atferdsproblemer innenfor familiene og i nærmiljøene, og i Norge er dette arbeidet angivelig så vidt begynt. Jeg våger den påstand at det skal atskillig drahjelp til før man i Norge kommer ut av startgropen på dette feltet. Man er ikke engang kommet i startgropen. I følge radio 102, hentet fra internett, skal man til våren sette i gang en ny metode innen barnevernet i Rogaland der vanskeligstilt ungdom får hjelp hjemme i stedet for på institusjon. Jeg kan underskrive på at dette i så fall er en ny metode, men jeg tror ikke særlig på utbredelsen av den med mindre den pålegges ved lov.

I det norske barnevernet har familien i mange år vært betraktet som noe meget negativt og destruktivt som man helst skal holde barnet langt unna. "Løsningen" - det som skal løse alle barnets problemer både på kort og lang sikt, mener barnevernet i meget stor utstrekning og med støtte av de presumptivt sakkyndige ligger i å fjerne barnet fra familien og helst holde samværet mellom barn og foreldre på et så lavt nivå som mulig, ofte noen få timer et par ganger i året. Det er samtidig et paradoks og illustrerende for barnevernets livsfjerne oppfatning at til tross for slike meget begrensede samværsordninger opplever man på dette området til stadighet samtidig at foreldrene får skylden for all negativ utvikling mens barnet er "under omsorg" av barnevernet, mens fosterforeldrene får rosen for det som eventuelt går bra.

I følge Aftenposten interaktiv den 20.1.98 uttalte forskerne Mona Sandbæk og Jona H.Einarsson ved NOVA at det må satses mer på samarbeid med foreldre og barn.

Sandbæk utga sammen med Gunnar Tveiten i 1996 boken: Sammen med familien, med bl.a. bidrag av Murray Ryburn som uttaler bl.a.:

"Denne casework-orienteringen har derfor en tendens til å stemple både hele familier og de enkelte familiemedlemmene som sviktende og dermed komme til det resultat at barna må reddes unna og få tilbud om et nytt liv ved å plasseres hos fremmede. På dette grunnlaget blir tusenvis av barn vilkårlig og unødvendig skilt fra familienettverket sitt selv om en slik preferanse for plassering hos fremmede ikke finner støtte i forskningen. Det vi har av forskning, gir snarere støtte til den radikale analysen av og tanken om at det

offentlige barnevernet bør gå inn for familieplassing." (side 167-168)

I neste avsnitt framhever Ryburn med vising til forskning at familieplassing gjerne er mest vellykket, og at særlig besteforeldrene har en verdifull rolle her. Det er et poeng også hos Ryburn at familieplassing må komme som et resultat av et bredt ønske innenfor familien (slekten). På side 169 uttaler han ut fra forskning at det er omfattende belegg for at det er gunstig for barna fortsatt å ha kontakt med de biologiske foreldrene og andre slektninger når de ikke bor sammen med sin umiddelbare familie. Jeg oppfatter Ryburn slik at det da er snakk om virkelig kontakt, ikke sporadiske "rituelle besøksøvelser" noen timer noen få ganger i året. Han skriver da også på side 177 at "det blir stadig klarere hvor viktig det er for barn under alle former for omsorg å få beholde kontakten med opphavsfamilien", og at dette "kan være av vesentlig betydning for en tilfredsstillende og positiv opplevelse av personlig identitet".

Jeg oppfatter ikke Sandbæks eget bidrag i forannevnte bok som særlig konstruktiv med tanke på en ny praksis, men hun synes å være noe på glid, og det er faktisk å regne som et stort framskritt når hun på side 76 i boka uttaler at foreldrene er viktige personer i barnas liv. Man får i barnevernpraksis sjelden inntrykk av at barnevernet betrakter foreldrene som viktige personer i barnas liv, særlig når det arbeides med omsorgsovertakelse, men også ved spørsmålet om hjelpetiltak. Man bruker kanskje store beløp på å skaffe avlastningshjem i helgene, mens man ikke vil bruke penger på å avlaste foreldrene i hverdagen, slik at foreldrene har nok overskudd, også økonomisk, til selv å ta seg av barna i helgene. I forbindelse med omsorgsovertakelse krever vanligvis barneverntjenesten en meget begrenset samværsordning og får vanligvis medhold i det av fylkesnemndene.

Barneverntjenestens holdning er stort sett at det nå er fosterforeldrene som er barnets mor og far, mens foreldrene er de mer fjerne personene "Kari" og "Ola". Samtidig vet man at det svært ofte er foreldrene som igjen må overta "familieansvaret" for barna når barna er voksne eller av andre grunner ikke lengre er i fosterhjemmet.

James K. Whittaker gir i samme bok med utgangspunkt i amerikanske forhold en atskillig bedre beskrivelse av et bedre barnevern som han håper USA vil få (men det er vel et godt stykke fram der også, kan vi ha god grunn til å mene), og jeg finner grunn til å sitere følgende fra side 86:

"Dette betyr et håp om at delstaten og dens beslektede institusjoner, kirken og lokalsamfunnet, skal erkjenne at det tryggeste stedet for barna, den optimale institusjonen for omsorg og oppdragelse av barn, er familien, og at offentlige tiltak derfor skal rettes inn mot å styrke familien som enhet, støtte og

oppmuntring når det er nødvendig, og holde seg unna når det ikke er det."

Nå er verken Whittaker eller jeg så naive at vi ikke er klar over at det hender at familien ikke er det tryggeste stedet for et barn, og jeg mener selvsagt ikke at et barn skal bli værende i en overgrepssituasjon. Dessverre synes barnevernet nærmest alltid å gå ut fra at fosterhjem eller barneverninstitusjoner alltid er trygge steder for barn, noe de jo slett ikke alltid er. Et viktig poeng er at om det skulle være tvingende nødvendig at et barn må flyttes for å unngå nye overgrep, er det ikke til barnets beste at barnet fjernes fra familien/slekten på en slik måte at barnet får fremmede personer som nye foreldre og får liten eller ingen kontakt med familien eller slekten i oppveksten. Svært ofte vil familien (i vid forstand) kunne medvirke til en løsning som ivaretar barnets interesser både i å unngå overgrep og i å ha kontinuerlig kontakt med familien. Det er grunn til å regne med at kun et meget konkret lovpålegg vil kunne gi en omfattende endring i barnevernpraksis med sikte på å finne løsningen på barns problemer innenfor familien - ved nødvendig støtte til primærfamilien, ved å trekke resten av familien inn i hjelpearbeidet, om nødvendig bringe inn et familiemedlem som fosterhjem men fortsatt i samarbeid med familien. Loven må altså endres for å få til forandring. Endringen må gå både på prosedyrene og på kriteriene for omsorgsovertakelse.

I Dagbladet den 16.10.99 hadde advokatene Fridtjof Feydt og Christine Hamborgstrøm en skarp kronikk om rettsløse barn og foreldre, der de nevnte advokatene kom med sterk og velbegrunnet kritikk mot saksbehandlingen i barnevernet og etterlyser bedre rettssikkerhet. Jeg har ingen problemer med å slutte meg til beskrivelsen. Det finnes sikkert unntak, men de er ikke lett å få øye på i praksis.

Særlig er det et problem at når barnevernet engasjerer en sakkyndig i forbindelse med at man "overveier" (les: har bestemt seg for) omsorgsovertakelse, velger man sakkyndige som man forventer vil gi barnevernet medhold i at det må skje omsorgsovertakelse, eller at tidlige vedtak om omsorgsovertakelse ikke skal oppheves, og den sakkyndige vil regelmessig innfri disse forventningene. Skulle det skje at en slik sakkyndig ikke innfridde forventningene, vil han ikke bli reengasjert av vedkommende kommune, og det vil også fort forplante seg til andre kommuner.

Problemet for foreldrene og barna er i tillegg at det ikke er særlig mange andre sakkyndige å velge mellom, hvis man i det hele tatt skulle være så heldig å få et valg.

Det er mulig at dette kan bli bedre ved å følge psykolog Sverre Asmerviks forslag i en kronikk i Bergens Tidende høsten 1999 om at barnevernet skal være pliktig til å velge sakkyndig fra departementets liste over sakkyndige, kronologisk, slik at man ikke kan utelukke noen som man ikke liker. Dette ville løse det **problemet at mange sakkyndige er økonomisk avhengige av at barnevernet liker dem**. Derimot ville det ikke løse det problemet at mange sakkyndige kort og godt er for dårlige, idet man tenker og skriver barnevernkisjeer og vet for lite om barn og er i særdeleshet ikke oppdatert når det gjelder barnevernforskning. Det er mulig at den økonomiske løsrivelsen fra barnevernet både vil gi flere nye og kompetente sakkyndige, og at de eksisterende sakkyndige vil bli bedre, men jeg er dessverre ikke særlig optimistisk på kort sikt. En viktig forutsetning for en slik liste må være at verken departementet eller andre skal drive noen form for forhåndsgodkjenning av sakkyndige.

Som advokatene Feydt og Hamborgstrøm uttaler, er fylkesnemnda en prosessuell bastard. La meg føye til at et system med egne fast ansatte **fylkesnemndledere** neppe er godt gjennomtenkt hvis meningen var å få uavhengige avgjørelser. **Allerede ved spørsmålet om hvem som søker disse stillingene, vil man fort kunne registrere en ubalanse. De færreste erfarne jurister vil søke disse stillingene hvis de ikke allerede er veldig "for" barnevernet. Med formodentlig noen få hederlige unntak vil de fleste fylkesnemndledere bli en del av barnevernsystemet og identifisere seg med det, og man får i den enkelte sak altfor ofte det inntrykket at barneverntjenesten sitter på begge sider av nemndsbordet.**

Det samme gjelder de tilkalt sakkyndige medlemmene av fylkesnemnda, psykologene, som i den ene saken er sakkyndige medlemmer av fylkesnemnda, i den andre saken er engasjert som sakkyndig fra barneverntjenesten, og som med få hederlige unntak er psykologisk og/eller økonomisk "bundet" til barneverntjenesten. Det er omtrent som i reklamen for Braathen "at det skjer noe med" de psykologene som står på barnevernets lister over aktuelle sakkyndige.

La meg nevne noen få eksempler på hva man kan oppleve fra psykologer som er engasjert eller oppnevnt som sakkyndige. Problemet er nok dels inkompetanse på området og dels avhengighet, ofte samtidig. I en sak jeg kjenner, hadde psykologen utført flere tester, bl.a. en familierelasjonstest. Den går ut på at barnet "leker" at det får post fra og sender post til bestemte familiemedlemmer som barnet selv velger ut.

Testen viste med stor tydelighet at barnet var meget sterkt knyttet til begge

foreldre, noe man enkelt kunne lese ut fra de resultater som ble presentert, men psykologen trakk ingen konklusjon selv vedrørende dette. Han lot rett og slett resultatene stå ukommentert. Årsaken var åpenbart at resultatet av testen stemte svært dårlig med hva denne psykologen hadde bestemt seg for som konklusjon, nemlig omsorgsovertakelse, og premissene for det. Da han ble konfrontert med at de konkrete testresultatene ikke stemte med psykologens konklusjoner lengre ut i rapporten når det gjaldt tilknytning, og at han ikke hadde kommentert dette avviket, fikk han straks store problemer med å forklare seg, og til slutt endte han opp med å uttale at dette var en amerikansk test som ikke uten videre kunne overføres på norske forhold, og hans konklusjon ble således stående!

Tidligere var det vanlig når psykologene skulle undersøke samspillet mellom foreldre og barn, at de ikke skjønnte at undersøkelsessituasjonen ikke alltid sa så mye om hvordan samspillet var når ikke psykologen var der. Det er min påstand at det skjønner mange av disse psykologene heller ikke så mye av i dag, men nå har de lært seg å skrive i rapportene at "selv når de har korrigert for den usikkerheten som ligger i det unormale ved testsituasjonen," (hvordan i all verden skal de kunne gjøre det?) er likevel samspillet så og så dårlig, og vi snakker da om en samspillsundersøkelse på kanskje bare en til to timer. Mesteparten av tiden som det for øvrig faktureres store regninger for, bruker jo de sakkyndige til å klippe og lime i barnevernets dokumenter.

En psykolog tilknyttet et såkalt interkommunalt barnevernteam ble angivelig svært alarmert fordi han ikke oppnådde kontakt med et lite barn under et kort besøk i hjemmet. Jeg hadde besøk av familien og barnet kort tid senere og hadde overhodet ikke problemer med å få kontakt med barnet, og barnet viste for øvrig tydelig at det hadde det bra på alle måter. Barneverntjenesten ville ha omsorgsovertakelse, men fikk det denne gangen overraskende nok ikke. Den viktigste forklaringen på det var åpenbart at jeg sørget for at barnet ble vist fram for fylkesnemnda som selv kunne registrere at barnet var godt utviklet og syntes å trives. Men hva om dette barnet ikke hadde vært så sprudlende og langtkommet som barnet heldigvis var? Erfaringsmessig ville nemnda da ha besluttet omsorgsovertakelse med grunnlag i rapporten fra nevnte såkalte sakkyndige. Det er forresten nokså tøvet når psykologer og barnevernpedagoger eller sosionomer trekker fram at et barn har en forsinket utvikling (f.eks. språkutvikling) og enten uttalt eller underforstått sier at dette skyldes manglende eller feilaktig stimulans fra foreldrene. Ethvert barn har sitt medfødte individuelle utviklingspotensiale, og uten å kjenne dette, kan ingen vite noe om barnet har en forsinket utvikling, bare at barnet eventuelt er dårligere utviklet enn en del andre barn.

Jeg har til dags dato aldri opplevd en sakkyndig psykolog som av seg selv har kommet fram til at en omsorgsovertakelse i seg selv kan være så traumatisk for barnet at det kan utløse store atferdsavvik og lærevansker. **Selv når barn er tatt fra foreldrene i barnehagealder og har vært under barnevernets omsorg i fosterhjem eller i institusjon i flere år, og har store atferdsproblemer og lærevansker som ikke blir bedret, er det min erfaring at psykologer og personer fra andre yrkesgrupper innenfor psykiatri- og omsorgssektorer går rundt og tror at årsakene til problemene er noe barnet angivelig har vært utsatt for hjemme som lite barn.** Jeg har i en ganske fersk sak sett skremmende eksempler på hvor utbredt denne inkompetansen er. Barna ble plassert på barnehjem på sperret adresse, og den minste ble hentet direkte fra barnehagen uten noe forvarsel og uten å få se eller snakke med foreldrene. Etter å ha vært flere måneder på barnehjem, kom den minste i fosterhjem og skilt også fra søsknene, fortsatt på sperret adresse, og det gikk 3 år og 8 måneder til foreldrene første gang fikk lov til å ha kontakt med han! Han kom senere på en barneverninstitusjon. Han har etter omsorgsovertakelsen utviklet store atferds- og læreproblemer, og det er også en angstproblematikk inne i bildet. Han har underveis fått diagnosen ADHD ("hyperaktivitet") (uten at foreldrene ble stilt noe spørsmål om barnet fra vedkommende psykiater - de fikk ikke engang vite om undersøkelsen) og gitt ritalin for det, men det får han ikke lengre. Det er uklart om vedkommende psykiater fremdeles mener at diagnosen var riktig og fortsatt gjelder. **Ingen av de svært mange angivelige sakkyndige fagpersoner som har vært engasjert i denne gutten, har noen gang vært inne på tanken at guttens problemer kan skyldes de separasjonstraumene barnevernet selv påførte gutten, heller ikke guttens terapeut gjennom halvannet år.** Samtidig har man vært hysterisk opptatt av å begrense samvær, herunder ha konstant tilsyn. Den psykologen som fylkesnemnda oppnevnte som sakkyndig i forbindelse med tilbakeføringssaken, avga sin første rapport uten å være inne på tanken i det hele tatt om at det kunne foreligge separasjonstraumer som årsaksfaktor, men da det ble nødvendig å utsette saken og den sakkyndige ble kjent med min kritikk over manglende problematisering av traumespørsmålet, erkjente den sakkyndige i sin tilleggsrapport at dette var en aktuell problemstilling, men lot som om dette lå til grunn også for den første uttalelsen, men endte (selvsagt!) med å stå fast ved konklusjonen om ikke å anbefale tilbakeføring fordi moren angivelig ikke var tilstrekkelig kvalifisert til å håndtere en gutt med så store problemer. **At man i realiteten ikke kunne vise til forbedringer etter at gutten har vært 2 1/2 år på denne barneverninstitusjonen, men tvert i mot forverringer, bortforklarte den sakkyndige med at institusjonen og skolen sa at det var enkelte ting som angivelig gikk bedre.** (Dette er for øvrig et generelt problem i forbindelse med barnevernsaker, idet når skoler og andre blir forespurt av barnevernet i

forbindelse med sak om tilbakeføring, er det påfallende hvordan alt går "bedre enn før", og det er da meget diffust både hva "bedre" innebærer og hva "enn før" betyr, samtidig som man advarer sterkt mot å endre situasjonen for barnet.) Jeg tilføyer at de sakkyndige medlemmene av fylkesnemnda gikk inn for tilbakeføring, men måtte gi tapt for flertallet som da bestod av fylkesnemndleder og de to lege medlemmene av nemnda. Saken skal nå til herredsretten.

Dette var noen eksempler på at barnevernets engasjerte sakkyndige og oppnevnte sakkyndige og diverse fagpersoner ved barne- og ungdomspsykiatrien ikke kan påregnes å være til noen hjelp for barn i vanskelige situasjoner. Dette er problematisk, og jo mer skjønnsmessig avgjørelsestemaet i barnevernsaker er, jo farligere blir det å basere seg på slik ukyndighet. Det er derfor avgjørende viktig at loven blir endret slik at det i loven både er anvisning på ufravikelige prosedyrer som skal følges før det kan være aktuelt med omsorgsovertakelse, og strengere og mer konkrete vilkår for øvrig for omsorgsovertakelse. Hertil må alle aktører på nemnd- og sakkyndigsiden sikres full uavhengighet til barnevernet. Meget illustrerende for hvordan barnevernet fungerer er et oppslag i Bergens Tidende 4.12.99: "Frykter for barnevernet." Det hadde vært ønskelig om man hadde kunnet kalle den situasjonen som er beskrevet i oppslaget, som et utslag av barnevernet på sitt verste. Dessverre stemmer ikke det. Dette er nemlig barnevernet på sitt mest alminnelige. Skal denne praksis endres, og det håper jeg virkelig det regjeringsoppnevnte utvalget gjør sitt for å få til, må det kraftig lut til. Jeg kjenner den konkrete saken kun fra avisen, men barnevernets opptreden stemmer skremmende godt med min erfaring, og da snakker jeg ikke bare om barnevernet i Hordaland.

Jeg vil trekke fram følgende fra oppslaget:

1. Moren tok selv kontakt med barnevernet og ba om hjelp og midlertidig plassering av barna. I stedet for å hjelpe har barnevernet så langt gjort sitt beste for å ødelegge familien, noe barnevernet vil fullføre dersom ikke fylkesnemnda setter foten ned. Det gjør fylkesnemnda dessverre meget sjelden.
2. Søstre som så vidt jeg forstår, i dag er 10 og 14 år, ble plassert i felles fosterhjem, mens den yngre broren ble plassert i beredskapshjem. De fleste "vanlige folk" kan formodentlig tenke seg hvor traumatisk det var særlig for broren å oppleve at han ikke bare ble revet opp fra hjemmet, men også skilt fra sine to søsken. Barnevernmedarbeidere og andre såkalte fagfolk i dette systemet, herunder ikke minst diverse psykologer som opptrer som sakkyndige, har store vansker med å forstå dette, selv om det burde være

nokså elementært. Det er formodentlig noe i Hjalmar Söderbergs ord: "Det finnes ting som man må være fagmann for ikke å forstå."

3. Jeg vet ikke hvilken kontakt moren, de to søstrene og eventuelle andre slektninger har fått lov å ha med den minste av barna, men erfaringene mine sammenholdt med hva artikkelen ellers inneholder, tilsier at det har vært meget lite, hvilket selvsagt forsterker og vedvarer guttens traume.

4. Etter at søstrene hadde vært plassert i fem måneder hos et ektepar mor selv kontaktet (etter først å ha vært i et fosterhjem barnevernet plukket ut), bestemte barnevernet seg for å flytte søstrene på barnehjem "til utredning". Da den midlertidige fosterfaren fikk beskjed en fredag om å hente søstrene på skolen og kjøre dem til barnehjemmet, ba han om å få helgen til å forberede barna, hvorpå barnevernet truet med at hvis ikke han kjørte dem straks, ville barnevernets ansatte komme og hente dem med makt. Barna ble naturligvis helt i fra seg. Dette var selvsagt meget traumatisk for barna.

5. Etter å ha vært hele 19 måneder på barnehjemmet, fant barnevernet et fosterhjem til den yngste av søstrene. Nå ville altså barnevernet også skille søstrene. Fordi datteren mistrivdes, forsøkte moren å levere henne tilbake til barnehjemmet. Dette utløste at barnevernet plasserte 10-åringen på hemmelig adresse i én måned, uten å få kontakt verken med mor, søsteren eller det ekteparet moren selv valgte tidligere.

Jeg regner med, selv om det ikke står direkte i avisen, at hun heller ikke fikk kontakt med broren. Dette er å sammenligne med varetektsfengsel for barn.

Den midlertidige fostermoren (hun som står fram i avisen) uttaler at hun "tryglet og bad om å få besøke henne, slik at jenten skulle se at de som var glad i henne, brydde seg og tenkte på henne", men svaret fra barnevernet var kategorisk nei.

6. Deretter ble 10-åringen overført til Ungplan i Egersund, så vidt forstås midlertidig. Siden er også 14-åringen blitt overført til Egersund, også så vidt forstås midlertidig, hvilket i barnevernet er et flytende begrep. Den midlertidige fosterfaren i Bergen uttaler at jentene har ingen kontakt med omverdenen: "de har det nærmest som i et fengsel med besøks- og telefonkontroll."

7. Av avisen ser jeg at saken skal opp i fylkesnemnda i midten av desember 1999. Jeg går ut fra at også den minste av barnas skjebne da skal opp.

Erfaringsmessig er det ingen grunn til å ha forventninger til at fylkesnemndas flertall fatter et vedtak som virkelig er til barnas beste i saken. Jeg kjenner

ikke familiens situasjon, verken slik den var eller slik den er, utover hva jeg kan lese i avisen, men jeg er rimelig sikker på at det lar seg gjøre å finne en ordning som innebærer at alle tre barna enten kan flytte hjem til mor eller plasseres midlertidig annet sted i samråd med mor, helst da hos slektninger.

Det regjeringsoppnevnte utvalget må sørge for å foreslå lovendringer som tvinger barnevernet og fylkesnemndene til å slutte med å påføre barn unødvendige traumer ved å fjerne dem fra familien og resten av slekten, og i stedet velge finne løsninger som er basert på familienettverket. Må barn unntaksvis tas bort fra hjemmet, må loven pålegge barnevernet og fylkesnemndene at det skal skje så skånsomt som det overhodet er mulig, og at barneverntjenesten hele tiden aktivt skal arbeide for tilbakeføring.

Barnevernet må pålegges å tillate barn å ha uhindret kontakt, både telefonisk og pr. brev eller e-post for den saks skyld med foreldre og andre i nettverket og vice versa etter en omsorgsovertakelse. Det er hardt nok for barn å bli revet opp fra hjemmet, det kan svært ofte innebærer alvorlige traumer, og det er også meget hardt for foreldre å miste sine barn til barnevernet. Hvorfor skal det gjøres enda verre ved å rasjonere samvær og annen kontakt?

Barnevern, oppnevnte sakkyndige og fylkesnemnder er snare og ukritiske med å uttale i omtrent hver eneste sak at "barna trenger ro og stabilitet", uten snev av faglige holdepunkter, og bruker det som en av begrunnelsene for å nekte tilbakeføring og/eller legge begrensninger på samvær, mens det barnet oftest trenger, er enten å få komme hjem snarest mulig eller iallfall få mest mulig daglig kontakt med foreldrene og andre slektninger/venner. Jeg ser aldri at de samme instanser nevner at barna trenger ro og stabilitet og derfor ikke bør flyttes fra hjemmet, eventuelt derfor bør beholde mest mulig uforandret kontakt med familien også etter flytting fra hjemmet. På samme måten ser man aldri at barneverninstansene, heri inkludert majoriteten av de psykologer som lar seg oppnevne som sakkyndige på området, advarer mot å flytte barn fra hjemmet fordi barna er så knyttet til hjemmet og miljøet ellers at flytting kan føre til alvorlige problemer for barnet, samtidig som de samme instanser bruker denne begrunnelsen rutinemessig eller bevisstløs for å advare mot tilbakeføring av barn.

Jeg er fristet til å si: Legg ned hele barnevernet! Nedlegging gir totalt sett mindre skade enn å opprettholde en ordning som stadig viser seg å være familiefiendtlig og destruktiv, og som har påført et ukjent, men meget stort, antall barn og familier uopprettelig skade! Mer realistisk er det nok likevel å si: Tving barnevernet og fylkesnemndene til å støtte opp om familiene i stedet for å ødelegge dem!

Dessverre er situasjonen den at fylkesnemndene stadig vedtar alt for mange omsorgsovertakelser i saker der den biologiske familie er "god nok". Jeg tar neppe for hardt i når jeg sier at bortimot 80% av dem skulle ha funnet en løsning i familien. I tillegg er det et stort rettssikkerhetsproblem for foreldre og de barn som er i fosterhjem, at tilbakeføring til foreldrene etter loven ikke skal skje dersom barna har fått slik tilknytning til mennesker og miljø at det kan føre til alvorlige vansker for barna om de blir flyttet. Alle skjønner at det sistnevnte kan være tilfellet når et barn har vært i fosterhjem helt fra det var spedbarn, men man bør i dette spørsmålet verken lytte til BUP eller barneverntjenesten som erfaringsmessig alltid vil hevde at dette problemet foreligger, og disse har full kontroll ettersom barnet er i varetekt av fosterhjem og barneverntjenesten. Utstrakt samvær vil gjøre problemet mindre. Men først og fremst bør omsorgsovertakelser forbeholdes tilfeller der barnet må ut av hjemmet, og det er i meget sjeldne tilfeller. Det er et tankekors for meg at loven ikke stiller opp tilsvarende begrensning vedrørende tilknytning før overføring fra biologisk hjem. Der må man nøye seg med den generelle begrensningen om hensynet til barnets beste, og den er i praksis ingen virksom begrensning. De færreste fylkesnemndledere eller dommere er for eksempel interessert i hva forskningen sier om hva man generelt kan forvente å oppnå ved omsorgsovertakelse i forhold til om barnet blir boende hjemme. Hvordan skal man da kunne ha muligheter for å vite hva som er til barnets beste i en sak om omsorgsovertakelse?

Erfaringene fra praksis både før og etter opprettelsen av fylkesnemnder viser at det er avgjørende for å få en ønsket utvikling på dette området, at man forsterker de begrensninger som i dag gjelder vedrørende adgangen til omsorgsovertakelse og øker barneverntjenestens plikter når omsorgsovertakelse har funnet sted.

La meg komme med følgende forslag til endringer:

1)

Man opprettholder fylkesnemndene som institusjon, men man ansetter bare et sekretariat, ingen fylkesnemndleder. Til den enkelte sak utpekes en privatpraktiserende advokat som fylkesnemndleder. Denne utpekes blant de som på forhånd har meldt fra til departementet at de er interessert i å stå på en liste for dette i vedkommende distrikt, og oppnevningen skal skje i kronologisk rekkefølge uten muligheter for å utelukke en advokat man ikke liker. Denne advokaten står for saksforberedelsen, leder nemndsmøtet og er

med på å fatte vedtaket. Det oppnevnes to sakkyndige medlemmer fra tilsvarende liste - ikke barnevernpedagog eller sosionom, jfr. ovenfor. Disse tre utgjør den fulle fylkesnemnd i den enkelte sak. Alternativt beholder man en ansatt fylkesnemndleder og utpeker for den enkelte sak en privatpraktiserende advokat og en barnepsykologisk sakkyndig (som ikke skal være barnevernpedagog eller sosionom) fra liste i samsvar med ovennevnte framgangsmåte, og disse tre utgjør så fylkesnemnda i den enkelte sak. Fylkesnemndavgjørelsen bør kunne påankes til lagmannsretten, ikke til herreds- eller byrettene, og ankeretten skal kun forbeholdes de private parter. Allerede når barneverntjenesten har bestemt seg for å vurdere omsorgsovertakelse og vil engasjere sakkyndig psykolog, bør det lovfestes at den skal henvende seg skriftlig til fylkesnemndsekretariatet og få utpekt den psykolog som står for tur til å bli utpekt i henhold til liste som skal forutsettes å foreligge over psykologer som ønsker sakkyndigoppdrag, og barneverntjenesten skal ikke kunne nekte å benytte vedkommende psykolog. Forhåndshenvendelser fra barneverntjenesten om hvem som står for tur, skal nektes besvart.

2)

Andre forslag:

Konkrete forslag til lovendringer i barneverntjenesteloven:

§ 4 - 1: 2. punktum erstattes med dette:

Herunder skal det legges til grunn at **som hovedregel er familien det tryggeste stedet for barna, den optimale institusjonen for omsorg og oppdragelse av barn, og at offentlige tiltak derfor skal rettes inn mot å styrke familien som enhet og gi støtte og oppmuntring når det er nødvendig**, og bare helt unntaksvis tiltak som innebærer at barnet fjernes fra familien, annet enn for helt kortvarige akutt situasjoner.

§ 4 - 4: Første ledd endres slik : Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved å samarbeide med hjemmet og familien ellers om tiltak man i fellesskap kommer fram til, alt med den målsetting at barnet skal kunne bli værende i hjemmet eller hos nær familie ellers. I dette arbeidet skal barneverntjenesten prioritere enighet med familien om et adekvat om ikke optimalt tiltak framfor å bestemme tiltak familien ikke er enig i.

Annet ledd første punktum endres slik:

Barneverntjenesten skal, når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det, sørge for i samarbeid med hjemmet å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien, først og fremst ved å utnytte familiens eller slektens egne hjelpemuligheter, men f.eks. også ved å skaffe barnet plass i barnehage.

I annet ledd endres "kan" til "skal" og det tilføyes til slutt:

når og i den grad vanskelig økonomi er en medvirkende årsak til at barnet ikke har så gode levekår og utviklingsmuligheter som anses nødvendig.

§ 4 - 6: Jeg har ikke her utarbeidet noe eget forslag, men bestemmelsen i annet ledd om foreløpig godkjenning av leder i fylkesnemnda, synes i praksis ikke å innebære noe rettssikkerhetsgaranti. Det er bedre å endre loven slik at ansvaret for det midlertidige vedtaket utelukkende ligger på den barnevernansvarlige i kommunen inntil saken kan behandles formelt i fylkesnemnda, hvilket bør skje meget fort, og det bør derfor lovfestes at saken skal sendes fylkesnemnda samtidig med at vedtaket blir fattet av barnevernansvarlig, og at fylkesnemnda plikter å avholde forhandlingsmøte, og avsi vedtak ved møtets slutt, innen en uke etter at barnevernansvarlig har fattet midlertidig vedtak.

Samtidig må vilkårene for slikt hastevedtak innstrammes ved at kriteriet "blir vesentlig skadelidende" endres til "utsettes for alvorlig overgrep eller lider alvorlig overlast".

Endringen i kriterier og saksbehandlingstiden skal motvirke misbruk av hastevedtak, slik at dette kun brukes i meget alvorlige tilfeller der "alle" skjønner at man er nødt til å gripe inn.

Tilsvarende endringer må gjøres i § 4 - 9.

§ 4 - 12:

Litra a utgår, idet den har vist seg å bli anvendt i altfor stor utstrekning, slik at svært mange familier helt unødvendig er blitt rammet. Skal man beholde litra a, må den utformes helt konkret med hensyn til hva som er alvorlige mangler ved den daglige omsorg m..v. Slike mangler vil man kunne avhjelpe ved hjelpetiltak fra familie og andre.

Jeg kan ikke se at vi trenger litra a, og den er rettssikkerhetsmessig meget farlig.

Litra b og c blir dermed ny litra a og b.

Litra d blir ny c og endres slik:

c) dersom det er klart at barnets helse eller utvikling vil bli alvorlig skadd fordi foreldrene er ute av stand til å ta ansvar for barnet.

I paragrafens annet ledd gjøres følgende tilføyelse (nye punkt 2, 3 og 4:

Ved avgjørelsen av om vedtak etter første ledd skal treffes, skal det legges stor vekt på at familien normalt er det beste stedet for barnet, den optimale institusjonen for omsorg og oppdragelse av barn, og at det bare helt unntaksvis skal vedtas tiltak som innebærer at barnet fjernes fra familien, annet enn for helt kortvarige akutsituasjoner.

Det presiseres derfor at vedtak etter første ledd ikke kan treffes dersom andre medlemmer av familien eller slekten ellers er villig til å bidra på formell eller uformell måte til å avhjelpe de viktigste av foreldrenes mangler ved omsorgen. Slikt vedtak kan heller ikke treffes uten at man har nøye vurdert om selve flyttingen fra foreldre og andre mennesker og miljø kan føre til alvorlige problemer for barnet.

I tredje ledd gjøres følgende tilføyelse:

Fylkesnemnda kan ikke fatte vedtak om omsorgsovertakelse dersom barneverntjenesten ikke kan dokumentere at alle relevante tiltak for å kunne unngå omsorgsovertakelse, også forslag fra familien selv, er drøftet med familien og har vist seg å ikke være tilstrekkelige.

§ 4 - 15:

I første ledd gjøres følgende tilføyelse:

Det skal som hovedregel anses for å være til barnets beste med utstrakt samvær og uinnskrenket annen kontakt mellom barnet og dets foreldre, mellom barnet og dets søsken og besteforeldre samt andre slekninger, uansett sannsynlig lengde av plasseringen, og barnet skal som hovedregel tilbringe høytider og ferier enten hos foreldre eller andre nære slektninger.

I andre ledd andre punktum endres "kan" til "skal" og i tredje punktum strykes "forslaget eller".

Tredje ledd bortfaller.

§ 4 - 16:

Her tilføyes til første ledd:

og har således ansvar for løpende å bidra til at foreldrene så snart som mulig igjen kan bli i stand til å få omsorgen for barnet, ved tiltak rettet mot både barn og foreldre og i samarbeid med dem. Barneverntjenesten skal aktivt arbeide for at barnet beholder familietilknytningen og fortsetter å forholde seg nært til foreldrene og andre slekninger, uansett om man regner med at plasseringen vil være langsiktig eller kortvarig. Dette innebærer at fosterfamilien aldri skal overta den psykologiske rollen som foreldre, besteforeldre m.v., men kun være midlertidige omsorgspersoner. Minst én gang hvert kvartal skal barneverntjenesten vurdere om omsorgsovertakelsesvedtaket bør oppheves og eventuelt erstattes av konkrete hjelpetiltak. Denne vurderingen skal ha vedtaks form med begrunnelse, herunder gi en utførlig beskrivelse og vurdering av de tiltak som er satt inn for å hjelpe både barn og foreldre, og foreldrene skal ha underretning med kopi av vedtaket.

Som nytt annet ledd inntas:

Mottar ikke foreldrene underretning som nevnt i første ledd, innen én uke etter et kvartalslutt, bortfaller omsorgsovertakelsesvedtaket med plikt for barneverntjenesten å tilbakeføre barnet senest to uker deretter, med mindre barneverntjenesten innen sistnevnte frist treffer foreløpig vedtak i samsvar med § 4 - 9. Bestemmelsene i § 4 - 9 gjelder i sistnevnte tilfelle tilsvarende, bortsett fra at fristen i 3. ledd da skal være én uke.

§ 4 - 18:

I første ledd første punktum endres "omsorgen" til "hovedomsorgen".

I første ledd tredje punktum endres "Barneverntjenesten" til "Fylkesnemnda".

I annet ledd tilføyes som nytt første punktum:

Både barneverntjenesten og fosterforeldrene eller institusjonen skal løpende samarbeide med foreldrene og i tilfelle andre slekninger om utøvelsen av hovedomsorgen og den daglige omsorgen for barnet, og det skal legges stor vekt på familiens og slektens betydning for barnet både på kort og lang sikt.

Nåværende første punktum blir annet punktum.

§ 4 - 19:

Første ledd endres slik:

Det at et barn blir undergitt omsorgsovertakelse, uansett om plasseringen anses for å være for kort eller lengre tid, innebærer ikke at barnet skal miste mer av den løpende kontakten med foreldre, søsken, besteforeldre og andre slektninger enn det som er strengt nødvendig for å hindre overgrep mot barnet. Hvis ikke annet er bestemt, har foreldrene rett til samvær alle ferier, alle høytidsdager, alle helger, barnets, foreldres og søskens fødselsdager. Andre slektninger har rett til å bli behandlet som slektninger også når det gjelder samvær etter omsorgsovertakelse.

Annet ledd første punktum etter "samværsretten" endres slik:

dersom barneverntjenesten krever det, herunder helt unntaksvis bestemmer at samvær skal være sjelden og under tilsyn.

Som nytt andre punktum tilføyes:

Bestemmer fylkesnemnda unntaksvis at foreldre ikke skal ha samvær på vanlig måte, plikter nemnda samtidig å ivareta barnets behov for kontakt med familien ved å gi utstrakt samværsrett for andre medlemmer av familien eller slekten, hvis slike medlemmer finns og det ikke foreligger avgjørende grunner mot slik kontakt. Særlig skal det sikres at barnet får god og løpende kontakt med besteforeldre.

I tidligere andre punktum som nå blir tredje punktum, tilføyes:

dersom det foreligger konkret begrunnet fare for at foreldrene vil oppsøke barnet for å mishandle barnet eller bortføre barnet ut av landet.

I tredje ledd endres "kan" til "skal", og det tilføyes til slutt:

dersom det kreves av foreldrene eller av de slektninger det gjelder.

Den konkrete foranledningen til det siste endringsforslaget er tendensen til at fylkesnemndledere nekter å la slektninger, typisk besteforeldre, få partsinteresser, og de blir derfor hindret både i fylkesnemndsak og i overprøving ved domstolene. De aktuelle slektningene må ha krav på at fylkesnemnda avgjør spørsmålet i vanlig forhandlingsmøte, og at slektningene deretter kan bringe saken inn for domstolene.

Det regjeringsoppnevnte utvalget bør vurdere også å foreslå å la tvistemålslovens kjæremålsbestemmelser gjelde for prosessuelle avgjørelser som blir tatt.

§ 4 - 21: Det er et meget stort problem at tilbakeføring blir nektet med den begrunnelse av barnet angivelig har fått slik tilknytning til mennesker og miljø der det er, at det etter en samlet vurdering kan føre til alvorlige problemer for barnet om det blir flyttet. Det er samtidig et tankekors at ingen på lovgiverhold eller i barnevernssystemet synes i praksis å vurdere hvilke problemer et barn kan få ved flytting fra foreldrene, til tross for at dette åpenbart stadig må ha utløst store traumer og sorgreaksjoner hos svært mange barn.

Det er etter min oppfatning usannsynlig at tilbakeføring generelt vil utløse alvorlige problemer for et barn, med mindre barnet er blitt tenåring og har vært i et og samme fosterhjem helt fra spedbarnstadiet (men også dette vil kunne løse seg ved en ekstra innsats) eller har opplevd alvorlige seksuelle overgrep eller voldsovergrep i hjemmet.

Problemet er under enhver omstendighet betydelig overdrevet i praksis. Fra å være en unntaksbestemmelse er den nærmest blitt hovedregelen. Det er derfor nødvendig med radikal endring av lovteksten. Det er vanskelig å se at det vil være realistisk å få en reell endring av praksis uten at man fjerner hele andre punktum i første ledd. Jeg foreslår imidlertid følgende formulering:

§ 4 - 21 første ledd:

Endret andre punktum og nytt tredje og fjerde punktum:

Barneverntjenesten plikter mens barnet er underlagt omsorgsovertakelse, å sørge for at barnet opprettholder slik kontakt med familien at det ikke vil føre til alvorlige problemer for barnet om det blir flyttet fra mennesker og miljø der det er. Særlig skal barneverntjenesten tilrettelegge forholdene for mest mulig skånsom tilbakeføring fra det tidspunkt krav fra foreldre om tilbakeføring med rett til realitetsbehandling er mottatt. Dersom et barn i unntakstilfeller har vært i fosterhjem over flere år fra før to-årsalder, og det har vært lite kontakt mellom barn og foreldre som følge av at foreldrene har vært indisponert eller av andre grunner ikke har vært interessert i å ha samvær med barnet, kan tilbakeføring nektes dersom det etter en faglig vurdering anses å være overhengende fare for at flytting av barnet kan føre til alvorlige problemer for barnet på grunn av brudd på tilknytning til mennesker og miljø som overstiger fordelene for barnet på kort og lang sikt ved tilbakeføring,

herunder vektlegges hvilken familietilknytning barnet naturlig vil ha som voksen.

§ 6 - 3:

Det er et problem at fosterforeldre og barneverntjeneste i stor grad påvirker barnet, slik at barnet ikke vil møte i fylkesnemnda. Samtidig har gjerne foreldrene gode grunner til å tro at barnet ønsker det samme som foreldrene. Det er derfor behov for noen endringer her.

I første ledd tilføyes: En privat part kan alltid kreve at et barn som er fylt 12 år og er gjenstand for sak om omsorgsovertakelse eller tilbakeføring, skal møte i nemnda og svare på spørsmål.

I annet ledd første punktum byttes "kan" ut med "skal".

Som nytt andre punktum tilføyes:

Fylkesnemnda skal oppnevne uavhengig prosessfullmektig for barnet straks saken er kommet inn til nemnda.

Nytt tredje ledd:

Ved behandlingen i fylkesnemnda skal et barn som er fylt 12 år, alltid høres direkte for nemnda når en privat part krever det.

§ 7 - 1 litra j:

Her tilføyes:

for så vidt gjelder andre spørsmål enn opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse, og som har vært behandlet av fylkesnemnda eller domstolene i løpet av de siste 12 månedene.

For øvrig må bestemmelsen i paragrafen om fylkesnemndas sammensetning osv endres, jfr det jeg har uttalt ovenfor om det.

Begrunnelsen for mitt forslag til endring av barnevernloven § 7 - 1 litra j er følgende:

Nevnte lovbestemmelse gir sosialtjenesteloven § 9 - 11 tilsvarende anvendelse for saker i fylkesnemnda etter barnevernloven. Etter sistnevnte bestemmelse kan fylkesnemndas leder fatte vedtak vedrørende krav fra den private part om endringer i fylkesnemndas (tidligere) vedtak, dvs. uten

oppnevning av nemndsmedlemmer og uten at det holdes forhandlingsmøte. Jeg har nettopp erfart i en konkret tilbakeføringssak at en fylkesnemnleder i fylkesnemnda for Hordaland og Sogn og Fjordane har anvendt denne bestemmelsen på et krav om tilbakeføring som for øvrig inkom til fylkesnemnda ca 1 1/2 år etter at lagmannsretten hadde stadfestet fylkesnemndas vedtak i den tidligere sak. Jeg har også brakt i erfaring at en fylkesnemnleder i Nordland har praktisert sosialtjenesteloven § 9 - 11 i stor skala i tilbakeføringssaker, hvilket innebærer at fylkesnemnleder ganske summarisk avslår kravet om tilbakeføring selv om det er gått mer enn ett år siden kravet sist ble behandlet, jfr. barnevernloven § 4 - 21 annet ledd. Denne praksis er etter min oppfatning klart lovstridig, noe som både følger av lovforarbeidene, selv om det kunne ha vært uttrykt klarere, og av alminnelige rettssikkerhetskrav, og det er en praksis som fullstendig mangler respekt for det alvor det er for et barn å måtte forsake sine foreldre og for foreldre å måtte forsake sitt eller sine barn. Slik praksis er for øvrig så alvorlig at jeg er av den oppfatning at de fylkesnemndledere dette gjelder, vil være klart inhabile i enhver barnevernsak på grunn av dere generelle holdning til dette spørsmålet, idet spørsmålet går mer på holdninger enn på jus.

Det er for å sette en stopper for denne meget skadelige og etter min oppfatning klart lovstridige praksis, at jeg foreslår lovbestemmelsen endret slik at det slås helt klart fast at de private parter har krav på full fylkesnemndbehandling når det er gått ett år siden siste fylkesnemnd- eller rettsavgjørelse i saken.

For så vidt kan muligens også dette formål oppnås ved en forandring av § 4 - 21 annet ledd slik:

Partene kan kreve at en sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse skal undergis full behandling i fylkesnemnda dersom det er gått minst 12 måneder siden saken sist ble behandlet av fylkesnemnda eller domstolene.

Sosialtjenesteloven § 9 - 10 første ledd:

Første punktum endres slik:

Nemndas vedtak kan bringes inn for lagmannsretten av den private part.

Begrunnelsen her er enkel, særlig ut fra dagens praksis. I de ytterst få gangene barneverntjenesten ikke får medhold i fylkesnemndene, er det meget liten grunn til å regne med at det er saklig grunn til å gå videre i rettssystemet. **Man bør hindre at barneverntjenesten av skjulte prestisjehensyn eller av andre motiver forlenger den smerten barn og foreldre utsettes for i saker om**

omsorgsovertakelse. Den nylig foretatte lovendringen som gir barneverntjenesten også rett til å bringe et fylkesnemndvedtak inn for domstolene, var et fatalt feilgrep og var nok en forhastet reaksjon på en spesiell fylkesnemndavgjørelse, og **det må påregnes at gjenstridige barnevernansvarlige til stadighet vil misbruke denne muligheten. Jeg har nettopp fått høre fra et par jeg har tilbakeføringssak for i Sogn, at barnevernansvarlig har uttalt til dem at dersom kommunen taper i første instans, vil kommunen gå videre i rettsapparatet med den, for "barnet skal aldri hjem til foreldrene".**

Til dels overlapper noen av bestemmelsene hverandre, og konkrete formuleringer kan nok justeres noe, idet det er begrenset hvor mye tid jeg har hatt til å lage de konkrete formuleringene. Det er ikke det sentrale. Hovedpoenget er at den eksisterende barneverntjenestelov dels gir for vid adgang for å fjerne barn fra familien og med for små muligheter for tilbakeføring, dels forutsetter at barneverntjenestene, fylkesnemndene og domstolene er i stand til å håndheve bestemmelsene i loven slik at det ikke skjer flere omsorgsovertakelser enn det som er helt nødvendig. Praksis viser nokså klart at dette har ført til at alt for mange barn og familier helt unødvendig har fått et dårligere liv ved at barn er plassert i fosterhjem. Det nytter ikke med vide fullmakter og generelle formuleringer på dette området. Dersom det regjeringsnedsatte utvalget som skal vurdere barnevernet, ønsker forandringer i praksis, og det håper jeg virkelig, håper jeg at denne artikkelen og mine utkast til lovendringer vil være et nyttig hjelpemiddel for utvalget til både å se problemene og til selv å foreslå lovendringer. Jeg håper også at denne artikkelen kan få andre interesserte til å gi sitt syn på barnevernet.

Knarvik, den 9.12.1999 Sverre Kvilhaug Postboks 136, 5903 Isdalstø.

[Barnevern, barnepsykiatri og medieoppslag](#)

[LVU - Barnmisshandel i Lagens navn?](#)

[Rättssäkerhet eller psykologi](#)

[Kvacksalveri och missbruk av lag](#)

[Tillbaka till Artikelindex](#)